Cantonspark

Vrienden van het Cantonspark

Nieuwsbrief juni 2025

Nieuwsbrief Cantonspark

REDACTIE

Rob Samson, Angelique Bosch van Drakestein, Christine Schut, Greet de Lange, Geertje Bakker

Stichting Vrienden van het Cantonspark

Secretaris:
Mevr. G.H.J. de Lange - Meijer,
Rembrandtlaan 29, 3741TA Baarn.
Tel: 035 - 541 3356.

secretariaat©cantonspark.nl.

website www.cantonspark.nl

Omslag: *Halesia monticola*
(Sneeuwklokjesboom)

INHOUD

1 Voorwoord
3 Jaarverslag 2024
7 Vriend van het Cantonspark
10 Nieuwe elementen in het Cantonspark
13 De werking van de zonnewijzer in het Cantonspark
14 Tweede Mijlpaal in de Microbiologie in Nederland in het Cantonspark
20 Bomen met de beheerder
24 Elzen

Vrijwilligers gevraagd

Iedere eerste en derde zaterdag van de maand wordt er in het park gewerkt. Er wordt begonnen om 9.30 uur, en de koffie-/theepauze is rond half elf. Het verzamelpunt is de werkschuur, bereikbaar met de fiets via het grote hek om de hoek van de Piet Heinlaan. Nieuwe groene vingers zijn van harte welkom.

Het werk wordt begeleid door de beheerder, Hans Knotters, en enkele vrijwilligers die al lange tijd meedraaien. Gereedschap, koffie en thee worden verzorgd. Opgeven van tevoren is niet nodig; als u zin, tijd en gelegenheid hebt, bent u van harte welkom!

Voorwoord

Het warme voorjaar heeft ervoor gezorgd dat veel struiken en bomen eerder in bloei stonden en ook eerder waren uitgebloeid. Maar groen is het park ook altijd mooi, vandaar dat er veel fotoshoots gemaakt worden. Wie regelmatig door het park loopt zal gezien hebben dat er een aantal nieuwe objecten zijn geplaatst. De woensdagmannen hebben een insectenhotel gebouwd en dat heeft een mooie plek gekregen. Op het gazon bij de voormalige woning van de hortulanus is een zonnewijzer gelegd. Daarover leest u verderop meer. De 100-jarige Bijenhouders vereniging heeft van de gemeente Baarn ook een insectenhotel gekregen, dat eveneens geplaatst is in het Cantonspark. Dat betekent ook dat er meer bloemen in het park komen. Dichtbij dit hotel staat de Jorn-boom, geplant als herinnering aan de overleden zoon van de heer en mevrouw Bakker. De heer Bakker heeft vanaf 1970 tot de verhuizing naar De Uithof in het park gewerkt. Op 11 april is door het bestuur van de Koninklijke Vereniging voor Microbiologie (KNVM) de Westerdijkplaquette voor de muur van de rozentuin bevestigd (zie ook pagina 14). Het wachten is op een nog betere plek. In het artikel Bomen met de beheerder komt het bovengenoemde eveneens ter sprake.

Op 12 mei bestond de Stichting Vrienden van het Cantonspark 30 jaar. In het najaar zullen wij daar aandacht aan besteden, de datum staat nog niet vast maar het wordt een avondbijeenkomst. Een officiële uitnodiging met de locatie en het programma volgt nog. Wij hopen weer veel donateurs te verwelkomen. Vanaf april zijn de rondleidingen gestart, sinds kort kan een fraaie flyer uitgedeeld worden met informatie over 20 bijzondere bomen in het park. In deze Nieuwsbrief treft u ook de advertentie voor een nieuwe penningmeester en een secretaris aan. Wij houden ons aanbevolen!

Rest ons u allen te bedanken voor uw steun, financieel of praktisch, en u een mooie zomer te wensen

Het bestuur

Vacatures in ons bestuur!

Heb je oog voor cijfers en groen? Word dan onze nieuwe penningmeester.

Wij moeten helaas een opvolger zoeken voor Astrid Binnekamp, iemand die net als zij, onze financiële zaken in goede banen leidt. Je houdt overzicht op onze inkomsten en uitgaven en verzorgt de administratie van onze donateurs. Affiniteit met financiën is wellicht wenselijk, maar Astrid geeft je voor de overname alle informatie die je nodig hebt. Je komt terecht in een betrokken bestuur dat zich met plezier inzet voor het behoud en de beleving van het bijzondere Cantonspark.

Heb jij oog voor communicatie en groen? Word dan onze nieuwe secretaris.

Wij zijn op zoek naar iemand die geleidelijk aan de taken kan overnemen van Greet de Lange. Als secretaris ben je betrokken bij alle activiteiten van de Stichting. Je verzorgt de voorbereiding van de maandelijkse bestuursvergaderingen, notuleert, beheert de e-mail en onderhoudt met bestuursleden het contact met o. a. vrijwilligers en gemeente. Je hoeft niet alles meteen te doen. Gezorgd wordt voor een zorgvuldige en prettige overdracht. Het is een mooie kans om op een rustige manier in te groeien in het werk van secretaris van een belangrijke Stichting die zich nu en in de toekomst volop inzet voor het Cantonspark.

Jaarverslag 2024

Het afgelopen jaar is er enige vooruitgang geboekt in de herinrichting van het park. Dat betekent niet dat het park er niet goed uitziet, maar wel dat een aantal borders nog onder handen moeten worden genomen. Als die klaar zijn is er echter nog meer werk te doen voor de vrijwilligers. Hun aantal groeit nog steeds, mede door de plezierige samenwerking met de beheerder en de goede sociale contacten onderling. Helaas is de Wintertuin nog steeds gesloten en het ziet er nog niet naar uit dat daar spoedig verandering in komt. In de werkschuur is wel het een en ander gebeurd, initiatieven van een vrijwilliger en een bestuurslid: een overzichtelijk rek voor de snoeischaren, een prachtig geschilderde kast in de oorspronkelijke groene kleur met info rek, een opgeknapte werkbank en nieuwe stoelen.

Samenstelling bestuur 2024:

Voorzitter: Jkvr. A.A.C.D. Bosch van Drakestein
Vicevoorzitter: Mr. W.M.C. de Vrey – Vringer
Secretaris: G.H.J. de Lange – Meijer
Penningmeester: J.A. Binnekamp
PR en communicatie: Prof. Dr. dr. h.c. R.A. Samson

Coördinator rondleidingen en organisator activiteiten:

Eva van Duinkerken.
Ing. R.E. de Meij
J.W.J. Rellum

Het bestuur heeft in 2024 negenmaal vergaderd aan huis bij de vicevoorzitter. Regelmatig is er onderling contact geweest mondeling, via mail en telefoon.

Samenstelling Beheercommissie:

Jkvr. A.A.C.D. Bosch van Drakestein
Ing. R.E. de Meij
U. Graafland
Ing. G. Bakker – Hanisch ten Cate
J. Bleekemolen
M. Hinterding

Gezamenlijk is beheercommissie niet bijeengeweest. Wel plegen voorzitter en beheerder Hans Knotters regelmatig overleg. Op 13 november is er uitgebreid contact geweest met de manager groen van de gemeente, mevrouw Aukje Smet, Jeroen Druyff medewerker groenbeheer en de voorzitter en secretaris van de Vrienden. Gesproken is over de restauratie van de stenen monumenten, het budget dat beschikbaar is voor het onderhoud van het Cantonspark en het vastleggen van de functie van de beheerder met het oog op de toekomst. Dat laatste is nog niet definitief vastgesteld. Wel is een afspraak gemaakt dat de beheerder, Hans Knotters, Jeroen Druyff en de voorzitter Angelique Bosch van Drakestein eenmaal per maand samen komen om de lopende zaken in het park te bespreken.

Activiteiten van de Stichting:

Promotiemateriaal uitgeven:

Een nieuw ontwerp van de folder met informatie over doneren, rondleidingen en vrijwilligerswerk is verspreid bij de opstappunten en de V.V.V. Twee Nieuwsbrieven zijn verschenen voor de donateurs, vrijwilligers en relaties. Ook in 2024 is een kalender met fraaie foto's van het park uitgebracht.

Rondleidingen:

De maandelijkse gratis rondleidingen van april t/m oktober hebben doorgang gevonden. Het aantal rondleidingen op verzoek bedroeg zes.

Rondleiders:

Tera Naafs, Betty van Rootselaar – Naafs , Boukje Sijens, Mariette van Oosterwijk Bruyn, Ruud de Meij, Greet de Lange, en Angelique Bosch van Drakestein op verzoek. Voor de eerste rondleiding zijn de rondleiders uitgenodigd door de coördinator voor een gezamenlijke lunch waarbij ook de verdeling vastgesteld wordt.

Vrijwilligerswerk:

Het vrijwilligerswerk is belangrijk voor het onderhoud van het park omdat het opgenomen is in de begroting van de gemeente. De grootste groep ruim 20 personen is werkzaam op de eerste en derde zaterdag van de maand van 9.30 – 12.30 uur. Weer of geen weer, ze komen. Daarnaast zijn op iedere dinsdag- en de woensdagmorgen ook twee kleine groepjes actief. Sinds een aantal maanden wordt op maandag- en op dinsdagmorgen grasgemaaid door een vrijwilliger. De vrijwilligers hebben een eigen Nieuwsbrief, de Kornoelje, die wordt samengesteld door een vrijwilliger en maandelijks verspreid via de mail.

Overige activiteiten waarbij de Stichting betrokken was:

Op 8 januari aanwezig bij de Nieuwjaarsreceptie van de gemeente. Op 18 mei in het park vanwege de vossenjacht van de Historische Kring Baerne. In het tennishuisje was Johanna Westerdijk als vos bezig in haar laboratorium. Op 31 augustus in de Laanstraat met kraam ter gelegenheid van het Cultureel Festival. Op 7 september organisator van de jaarlijkse picknick voor alle vrijwilligers. De werkweek van de Nederlandse Mycologische Vereniging was van 28 september tot 5 oktober in Lage Vuursche waarbij ook in het Cantonspark naar paddenstoelen werd gezocht. Op 19 oktober de excursie georganiseerd voor donateurs naar de Japanse tuin op Clingendael in Den Haag en museum Huygens-Hofwijck in Voorburg.

Vooruitblik 2025:

Wat het park betreft staan er een paar bijzondere gebeurtenissen op het programma. Op 11 april zal een plaquette van Johanna Westerdijk geplaatst worden tegen de muur van de rozentuin waar Johanna haar perenlaantje had. Het is een initiatief van de Koninklijke Vereniging voor Microbiologie die zo Nederlandse microbiologen blijvend onder de aandacht wil brengen. Op een nog niet nader bekende datum staat de officiële aanbieding van de zonnewijzer op het programma, een genereus aanbod van een vrijwilliger die zijn 85ste verjaardag op deze manier luister bijzet. De vrijwilligers zullen een border gaan vullen met vaste planten, een idee van enkele vrijwilligers in overleg met de beheerder. Met een gezamenlijk gevulde border

wordt de band met het park nog sterker. Het is de bedoeling dat meerdere borders gevuld gaan worden met wat nog in het kader van de restauratie op het wensenlijstje staat. Ons 30-jarig jubileum zal niet ongemerkt voorbijgaan, in het najaar staat een donateursavond op het programma. Wat de Wintertuin betreft, wij blijven ons verzetten tegen verkoop maar hopen dat aan de langdurige leegstand toch een einde komt en dat het vele werk dat verzet wordt door de leden van de Stichting tot behoud Wintertuin gehonoreerd zal worden. Zolang er nog geen nieuwe gids of algemene QR-code beschikbaar is komt voor de deelnemers aan de rondleidingen een folder beschikbaar met twintig belangrijke bomen. Helaas moeten we op zoek naar een nieuwe penningmeester, veel dank gaat uit naar Astrid Binnekamp voor haar betrokkenheid de afgelopen jaren. Al met al belooft 2025 een boeiend, maar ook een erg druk jaar te worden met hopelijk nog meer donateurs en nog meer vrijwilligers.

Maart 2025

Greet de Lange – Meijer (secretaris}.

Skimmia japonica.

Vriend van het Cantonspark

René van den Beld: „Ik loop nu heel anders door mijn park”

Het Cantonspark heeft gelukkig vele vrienden. U als lezer van deze nieuwsbrief rekent zich daar ongetwijfeld ook toe. Op deze plek willen we elke uitgave een vriend -vrijwilliger, donateur, bestuurslid- van het Cantonspark aan u voorstellen. Wat is voor hem of haar de reden zich belangeloos in te zetten voor het behoud van het park. In deze editie: René van den Beld die elke veertien dagen werkzaam is in het park én donateur is.

„Sinds drie jaar ben ik actief in het Cantonspark. Ik liep er een keer op zaterdagochtend doorheen toen ik een vrijwilliger aansprak die aan het werk was. Ik zei: wat doet u goed werk. Dat kunt u ook, kreeg ik als antwoord. Toen hadden ze een nieuwe vrijwilliger gevonden.” René van den Beld is elke twee weken op zaterdag te vinden in het Cantonspark om de handen uit de mouwen te steken.

„Ik was altijd met mijn hoofd bezig, mijn echtgenote deed bij ons de tuin”, vertelt de emeritus predikant in zijn studeerkamer. „Ik loop nu anders door

mijn park. Als ik met mijn vrouw op zondagmiddag door het park wandel, vertel ik haar waar ik heb geschoffeld", lacht de Baarnaar (80).

Dat Van den Beld gewend is eerder zijn hersenen te gebruiken dan zijn handen, blijkt wel uit zijn volgende vergelijking. ,,Ik heb altijd het gevoel, als ik door het Cantonspark loop, dat ik in de tuin van de democratie ben. Met de reuzenbomen die me doen denken aan de grondwet, de schepping en de rechtsstaat en het volk dat bezig is ze te onderhouden. Dat kan niet zonder inspanning."

Alle vrijwilligers mochten twee planten uitkiezen voor een nog braak liggend stuk border. ,,Ik heb helemaal geen verstand van planten, dus ik ben op internet gaan kijken. Ik heb gekozen voor vrouwenmantel en zonnehoed. Maar voordat de planten erin kunnen, moeten we de grond onkruid vrij maken. Dat onkruid moet echt worden uitgestoken. Dat doen we samen. Als we het vak onkruidvrij hebben en we komen twee weken later weer, staat het weer vol. Dus het is een kwestie van volhouden."

,,Afgelopen zaterdag kwamen twee meisjes aanlopen, die spontaan hebben geholpen. Het werk is op zaterdag ontzettend goed georganiseerd met een sympathieke en deskundige groep mensen. En wat ik ook erg waardeer is dat elke zaterdag bestuursleden aanwezig zijn. Voordat we beginnen worden de taken verdeeld. Dat gaat door vinger opsteken. Als er iets voorbijkomt waar je wat voor voelt, steek je je vinger op. Voor mij is het tuinieren een nieuwe tak van sport."

„Ik ben mijn hele werkzame leven 's avonds weggeweest. Sinds ik met emeritaat ben, kan ik andere dingen doen. Investeer ik nadrukkelijk in mijn sociale leven in Baarn. Ik ben lid geworden van het Nicolaaskoor en, sinds dat koor is opgeheven, van het Baarns Mannenkoor. Ik ben overigens ook donateur geworden van het Cantonspark. Dat was vroeger niet bij me opgekomen." Daarnaast is René van den Beld sinds kort actief in een politieke partij, GroenLinks. „Het is wel een uiting van mijn engagement op leeftijd. Ook ouderengymnastiek, via sociaal vitaal, doe ik elk week met veel plezier. En ik ben wekelijks taalcoach van twee Afghaanse mannen. De democratie, als tuin, kent diverse planten die recht hebben op aandacht en zorg."

Het echtpaar Van den Beld heeft elkaar leren kennen in Groningen waar beiden studeerden aan de universiteit, René theologie, zijn echtgenote Frans. Doordat Van den Beld predikant was, heeft het gezin op verschillende plaatsen gewoond. Via Leek, Maastricht, Aerdenhout en Bilthoven, kwam Baarn steeds dichterbij. „Na mijn emeritaat ben ik als invaller blijven voorgaan in Laren/Eemnes en Blaricum."

„Ik heb geen favoriete plek in het park, ik vind het heerlijk om er doorheen te kuieren. Dat deed ik altijd al wekelijks, maar toen zat ik met mijn hoofd bij andere zaken. Het is alleen ontzettend jammer dat de Wintertuin niet wordt geëxploiteerd. Dat zou een mooie aanvulling zijn."

Tekst en foto's: Christine Schut

Nieuwe elementen in het Cantonspark

Naast bomen, planten, bloemen en dieren zijn er ook ‘dode’ elementen in het park. Al is van dood in dit geval eigenlijk geen spraken. De afgelopen periode zijn er twee insectenhotels en een zonnewijzer bijgekomen. De zonnewijzer wordt eind juni officieel overgedragen aan het bestuur van Stichting Vrienden van het Cantonspark.

Naast de voormalige hortulanuswoning is, op initiatief van vrijwilliger Harry Kelder, de analemmatische zonnewijzer aangelegd. Hierdoor kunnen bezoekers die analoog willen weten hoe laat het is, dat uitzoeken. Vrijwilligers zijn een dag bezig geweest alle stenen op de juiste plek te leggen. Je moet, afhankelijk van de datum, op een bepaalde plek op een steen gaan staan, met je rug naar de zon. Je lichaam functioneert vervolgens als wijzer van de klok waarna de schaduw van de zon aanwijst

Foto boven: Dick van Markus, Geurt Wegerif, Kylie Verkaart, Hans Knotters en Frank Moens bij het insectenhotel dat de bijenhouders hebben geschonken. (foto: Caspar Huurdeman)

De zonnewijzer naast de hortulanuswoning met op de achtergrond het insectenhotel dat door de vrijwilligers is gemaakt. (foto: Christine Schut)

Henk Vonk, Hendrik Hollander, Jan Herling, Harry Kelder, Gerrie Vonk, Hans Knotters en Hanneke Rutgers (vlnr) hebben de zonnewijzer aangelegd. (foto: Christine Schut)

hoe laat het ongeveer is. De zonnewijzer, die gebouwd door Hendrik Hollander, is afgestemd op de zomertijd.

In 2025 bestaat de Baarnse bijenhouders vereniging honderd jaar. Op de verjaardag receptie gaf de gemeente Baarn een insectenhotel aan de vereniging cadeau. Samen met parkbeheerder Hans Knotters werd snel een plek gevonden in het Cantonspark. Het insectenhotel is te vinden aan de kant van de Piet Heinlaan/Abel Tasmanlaan. De bijenhouders Dick van Markus, Geurt Wegerif en Frank Moens overhandigden het insectenhotel eind maart aan Kylie Verkaart (gemeente Baarn) en beheerder Hans Knotters.

Ook de woensdagvrijwilligers hebben een insectenhotel gebouwd. Dit is geplaatst bij de hortulanuswoning tegen de Heemskerklaan aan. Dit insectenhotel is een initiatief van vrijwilliger Henk Vonk die een grote pallet zag liggen bij een woning waar werd verbouwd.

,,Ik heb na een paar weken de stoute schoenen aangetrokken en aangebeld met de vraag of ze de pallet nog wilden gebruiken, omdat ik er anders wel een insectenhotel van wilde maken. De pallet zou worden verbrand, dus ik mocht hem hebben.
Een andere vrijwilliger van het Cantonspark was de vlonder in haar tuin aan het vervangen. De mannen van de woensdagploeg hebben een aantal van die planken tegen de pallet aan getimmerd. Het hele insectenhotel bestaat dus uit gerecycled materiaal", licht Henk Vonk toe. Alleen de palen waarop het hotel rust, hebben ze moeten kopen.

Omdat het gevaarte groot en zwaar is, werd eerst beton gestort, zodat de palen stevig staan. Daarna werd het hotel gevuld met stro, stokjes, dakpannen, bamboe en andere materialen, deels gezaagd door de zaterdagvrijwilligers. En er komt beplanting in en omheen. Alles wat hierin komt, is gezaagd door vrijwilligers, in dit geval van de zaterdagploeg. ,,Het is een leuk project en het kost bijna niets", aldus Henk Vonk.

Tekst: Christine Schut

De werking van de zonnewijzer in het Cantonspark

Als de zon op het hoogste punt van de dag staat is het 12 uur zonnetijd. De door een voorwerp veroorzaakte schaduw zal dan precies naar het noorden wijzen. Als we echter op datzelfde moment op ons horloge kijken zullen we zien dat er dan een behoorlijk afwijkende kloktijd te zien is. Hoe kan dat ? Omdat we aan de westelijke kant van het gebied met Midden-Europese Tijd wonen, zal de zon later opkomen dan enkele honderden kilometers oostelijk. De zon komt immers op in het oosten. Door de invoering van zomer- en wintertijd vindt er 2 keer per jaar een tijdsprong van een uur plaats doordat we onze uurwerken een uur verzetten. De zonnewijzer trekt zich hier niets van aan en blijft de zonnetijd aangeven, maar er ontstaat wel een extra verschil van een uur met de kloktijd.

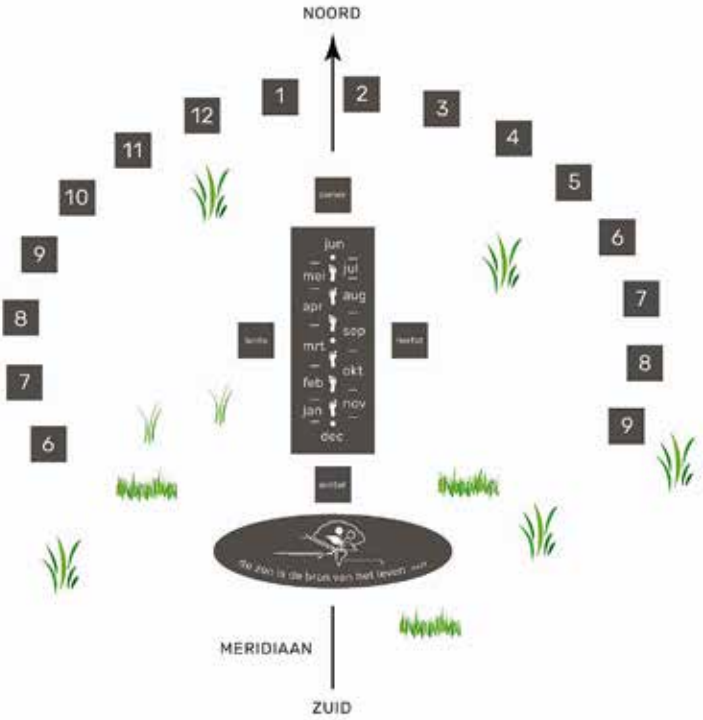

Hoewel de wintertijd een betere overeenkomst heeft met de zonnetijd, is er bij deze zonnewijzer gekozen voor een aanduiding van de zomertijd.Op de zonnewijzer is duidelijk zichtbaar dat de aangegeven tijd langs de noord-zuidlijn behoorlijk afwijkt van het tijdstip van 12.00 uur. Indien er 's winters gebruik wordt gemaakt van de zonnewijzer, zal er een uur van de aangegeven tijd afgetrokken moeten worden.

Harry Kelder

Tweede Mijlpaal in de Microbiologie in Nederland in het Cantonspark

In het Cantonspark werd vrijdag 11 april door burgemeester Mark Röell en KNVM-bestuurslid Margot Koster de tweede Mijlpaal in de Microbiologie onthuld, ter ere van professor Johanna Westerdijk. De eerste Mijlpaal werd in 2024 in Delft onthuld ter ere van Antoni van Leeuwenhoek in zijn geboortehuis. Met de Mijlpalen wil de KNVM (Koninklijke Vereniging voor Microbiologie) de microbiologie onder de aandacht brengen van het grote publiek.

De Wintertuin in het Cantonspark was vrijdagmiddag 11 april gevuld met wetenschappers, bestuursleden van de KNMV, bestuursleden, vrijwilligers en donateurs van de Stichting Vrienden van het Cantonspark, bestuursleden van de door Johanna Westerdijk opgerichte Vereniging van vrouwen met hogere opleiding (VVAO) en andere belangstellenden, waaronder dr. Bob Schippers die nog met Westerdijk heeft gewerkt in Baarn. Cantonspark-bestuurslid Rob Samson, zelf mycoloog en al 55 jaar verbonden aan het Wsterijk

Er was veel belangstelling voor de bijeenkomst

Angelique Bosch van Drakenstijn opende de bijeenkomst

Fungal Biodiversity institute, heeft de prima verlopen bijeenkomst voorbereid en was zelf één van de sprekers. Ook Cantonspark-voorzitter jkvr. Angelique Bosch van Drakestein kreeg het woord. ,,Mijn rol vanmiddag is om u mee te nemen naar het Cantonspark, en naar de bijzondere band tussen deze plek en Johanna Westerdijk", vertelde de voorzitter. ,,Westerdijk gebruikte het park voor haar fytopathologisch onderzoek, maar wel met een beperking: ze mocht alleen ziektes verspreiden in de voormalige moestuin. Die moestuin, achter in het park, werd haar werkterrein. Villa Java, waar ze woonde en werkte, is inmiddels afgebroken. Maar de oude tuinmuur van de moestuin staat er nog, en is het enige tastbare, fysieke overblijfsel van haar tijd hier in het Cantonspark. Juist daarom is het zo symbolisch om de plaquette dáár te bevestigen. De gedachte is helder: deze plek, deze muur, deze voormalige moestuin, dát is de grond waar Westerdijk werkte, letterlijk en figuurlijk. En dat verdient het om herinnerd te worden. Hier is het laatste woord dan ook vast nog niet over gezegd."

Johanna of Hans Westerdijk was directeur van het Phytopathologisch Laboratorium 'Willie Commelin Scholten' (WCS). In 1907 kreeg ze bovendien

Prof. Marien de Jonge gaf uitleg waarom de microbiologische vereniging beroemde Nederlandse microbiologen eert met een bijzondere plaquette.

Prof. Wieland Meijer, directeur van het Westerdijk Fungal Biodiversity Institute in Utrecht, sprak over de betekenis van Johanna Westerdijk voor het instituut en de collectie van schimmels

Donateurs, wetenschappers and leden van het bestuur bij de onthulling door de burgemeester.

Burgemeester Mark Röell en KNVM-bestuurslid Margot Koster onthullen de plaquette.

de schimmelcollectie van Utrechtse professor Frits Went, het Centraal Bureau voor Schimmelcultures (CBS), onder haar hoede. Deze breidde ze gedurende haar loopbaan uit tot een collectie die wereldwijd van grote betekenis werd. Inmiddels is de collectie met meer dan 130.000 stammen ondergebracht in het KNAW Westerdijk Fungal Biodiversity Institute in Utrecht. Op 10 februari 1917 werd Westerdijk benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Ze was daarmee de eerste vrouwelijke hoogleraar van Nederland. CBS en WCS verhuisden in 1920 naar Baarn (Villa Java).

De sprekers, waaronder Westerdijks biografe Patricia Faasse, benoemden het wetenschappelijke belang van Westerdijk voor de ontdekking en bestrijding van plantenziekten en het feit dat onder haar leiding 56 studenten zijn gepromoveerd, waaronder vrouwen. Zelf moest Westerdijk uitwijken naar Zwitserland voor haar promotie. In Nederland en Duitsland was dit niet mogelijk, omdat ze niet de juiste vooropleiding had genoten, iets wat voor haar simpelweg onmogelijk was vanwege haar geslacht.

Ook de mens Westerdijk werd geroemd. Haar lijfspreuken ‘Werken en feesten vormt schoone geesten’ en ‘Van een saai leven gaat zelfs een schimmel dood’ kenmerken haar. ,,Ik heb voor haar drie steekwoorden: opstandigheid, hooglerares en humaniste.

Na de onthulling verzorgden de Vrienden van het Cantonpark samen met enkele vrijwilligers drank en hapjes-.

Dat niemand mocht worden uitgesloten, was de enige regel in haar laboratorium", aldus Faasse.

De KNMV wil met de Mijlpalen de belangrijkste feiten van de microbiologie in Nederland herdenken. Meer informatie via www.knvm.org/outreach/mijlpalen-in-de-microbiologie/johanna-westerdijk.

Christine Schut met foto's van Henk Vonk en Leendert van Zaanen.

Bomen met de beheerder

Op deze plek laten we tuinbaas/ beheerder Hans Knotters aan het woord over de stand van zaken in het Cantonspark. We spreken hem op een nog woensdag eind mei.

„We zijn al een tijdje bezig met de vrijwilligersborder, een idee van Hanneke Rutgers. „Alle vrijwilligers mochten twee van hun favoriete planten uitzoeken die daar worden geplant. De border komt tussen het kantoor en de colonnade, aan de rechter kant. De planten zijn inmiddels besteld en binnenkort wordt de border aangelegd. De vrijwilligers zijn nu nog bezig de border onkruidvrij te houden." Het ontwerp heeft de vorm van een vlinder. „Hanneke heeft een lijst samengesteld van mogelijke planten, daaruit mochten de vrijwilligers kiezen."

Hans Knotters meldt dat vrijwilligers de afgelopen maanden veel onderhoud hebben gepleegd. „Ze wieden onkruid, verwijderen bramen en opschot, steken kanten, ze doen echt veel. De woensdagploeg heeft zelfs een

Foto boven: Hans Knotters is, vanuit zijn kantoor, blij met de inzet van alle vrijwilligers.

insectenhotel gemaakt. Op dinsdag en woensdag zijn hier dezelfde groepjes. Op zaterdag is het volle bak met elke veertien dagen tussen de 25 en 30 vrijwilligers." Daarnaast zijn bomen gesnoeid en is voor twee bomen een kapvergunning aangevraagd omdat ze in slechte staat zijn. Het gaat om een Amerikaanse eik bij de colonnade en een grote beuk bij Het Rond. Beide bomen zullen worden vervangen.

Ook wordt de zitkuil gerepareerd door vrijwilligers en is onlangs een zonnewijzer aangelegd. Daarover meer elders in deze nieuwsbrief. Ook over de twee insectenhotels die in 2025 zijn geplaatst.

„De hekken zijn schoongemaakt door twee dames en de dinsdagploeg is druk met vaste plantenborders", somt de beheerder op. „Er is een onlangs een gedenkboom geplant voor de overleden zoon van een toenmalige tuinman van het Cantonspark (foto van Henk van Vonk onder). Het moet hier geen gedenktuin worden, maar uitzonderingen zijn er om te worden gemaakt. We hebben een *Liquidambar*, Amerikaanse amberboom, geplant."

Er is een rondgang geweest vanwege de aanvraag van de simsubsidie van 15.000 euro voor onderhoud van het groen. Sim staat voor Subsidieregeling instandhouding

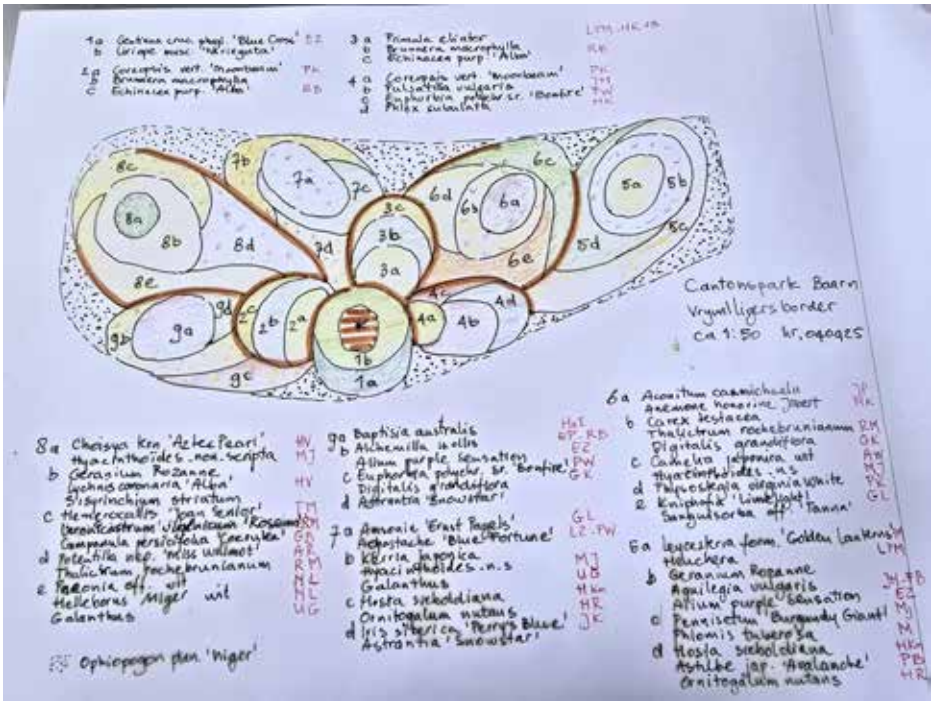

Hans Knotters laat zien waar de border komt die wordt ingericht met door de vrijwilligers uitgekozen planten. Het ontwerp van de border is gemaakt door Hanneke Rutgers.

monumenten. ,,We hebben te horen gekregen dat er teveel oude bomen in het park staan. Het advies is voor jonge aanplant te zorgen zodat het Cantonspark over dertig jaar nog een park is."

Er is ook subsidie aangevraagd en gekregen voor de stenen elementen in het park. ,,Na de bouwvakantie start de restauratie van de colonnade als eerste." Verder kan de beheerder melden dat hij de beschikking krijgt over nieuwe machines zoals een tractor en grasmaaier.

Er is tenslotte een veiligheidscheck geweest waarna de hoeveelheid handschoenen en veiligheidsbrillen is vergroot. Er is een nieuw waterpak gekomen én een nieuwe verbandtrommel. Daarnaast hanteert de gemeente Baarn een hitteprotocol. ,,De gemeente verstrekt zonnebrand en water en geeft een drinkadvies. Bij code rood in de provincie Utrecht wordt niet gewerkt. Ook wordt geadviseerd bij zon een hoofddeksel te dragen. Het is mooi te zien dat de vrijwilligers steeds meer worden betrokken bij de protocollen."

Tekst en foto's: Christine Schut

Camelia japonica.

Elzen

Elzen, een van de meest Hollandse bomen die er zijn samen met wilgen. Op al onze lage vochtige gronden zijn ze te vinden. Een aantal plaatsnamen is verbonden met de els zoals Elst en Elsloo evenals veel familienamen.

Ze behoren tot het geslacht *Alnus*, het Latijnse woord voor els. De stam el zou rood betekenen dat dan weer verwijst naar het hout dat rood verkleurt wanneer het aan de lucht wordt blootgesteld.

Elzen komen voor op het noordelijk halfrond. Het geslacht omvat zo'n dertig soorten en behoort tot de berken familie, waar ook haagbeuken, hazelaars en natuurlijk de berken zelf toe behoren.

In Nederland komen van oorsprong twee soorten voor de *Alnus glutinosa* of zwarte els die het meest talrijk is, vooral op zeer natte gronden en de *Alnus incana*, witte of grauwe els die een voorkeur heeft voor een iets droger terrein. Ze zijn bestand zijn tegen lage temperaturen. Lang voor ze in blad staan, in februari, tegenwoordig soms nog vroeger melden ze al met hun lange hangende gelige katjes dat het voorjaar er toch aan komt.

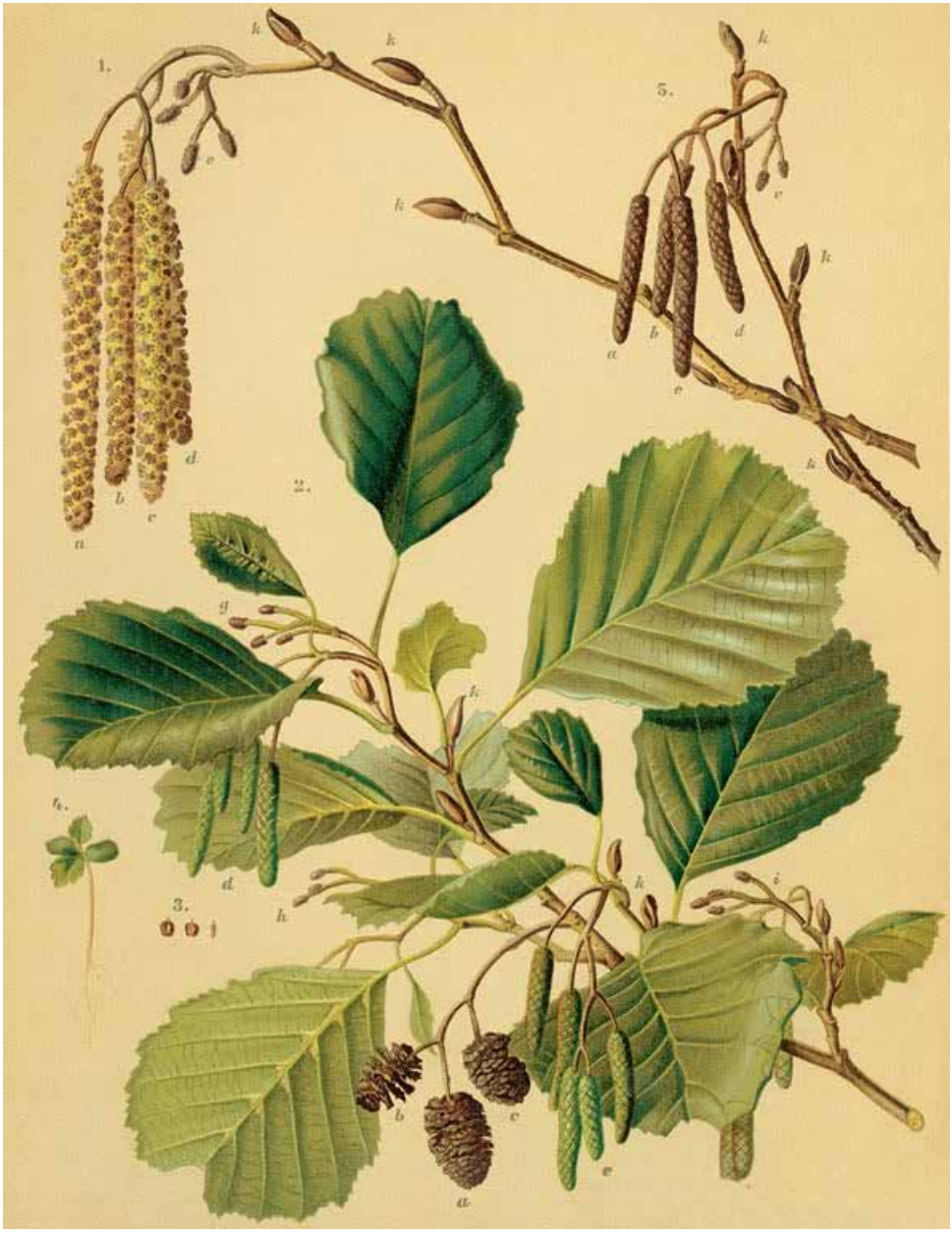

Alnus glutinosa (copyright Zelimir Borzan, University of Zagreb, Bugwood.org)

Elzenproppen van *Alnus glutinosa* (@ betuwebomen.nl)

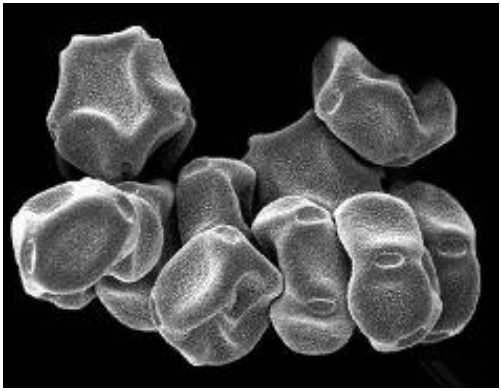

Foto links: Een allergie voor els is een veel voorkomende boompollenallergie, de klachten vooral in het vroege voorjaar / optreden door het stuifmeel van de els (@ nationalgeographic.fr). Foto boven: Scanning elektronen foto van els pollen (@paldat.org).

Net als hun familieleden zijn het windbestuivers, de lange katjes zijn de mannelijke bloeiwijzen waarvan het stuifmeel de vrouwelijke bloempjes op veel kleinere dan nog groene ribbelige kegeltjes moet bestuiven. Later zullen die kegeltjes verhouten en uitgroeien tot de zogenaamde elzenproppen. Ze blijven de rest van het jaar aan de boom zitten die daaraan in de winter al van verre herkenbaar is. De zaden zijn in het najaar rijp en vormen een voedselbron voor sijsjes, vinken, puttertjes en vele andere vogels. Met hun stuifmeel bieden elzen in het vroege voorjaar een voedselbron aan insecten evenals hazelaars, krokussen en vele andere vroege bloeiers.

Het blad van els en hazelaar lijkt nogal op elkaar, al is dat van de els wat kleiner, rond tot omgekeerd eirond en dubbel gezaagd. De zwarte en de witte els zijn van elkaar te onderscheiden doordat het blad van de zwarte een ronde top heeft en dat van de witte in een punt eindigt. De stam van de zwarte wordt donker grijsbruin en is op wat latere leeftijd schubbig en gegroefd. Die van de witte is glad en veel lichter. De knoppen en de jonge bladeren van de zwarte els zijn kleverig, de Latijnse naam glutinosa betekent ook kleverig. De naam incana van de witte soort betekent grauw of grijs wat verwijst naar de onderzijde van de bladeren. Het blad valt in het najaar groen van de boom af, geen mooie herfstkleuren. Beide soorten kunnen tot 25 m hoog worden, de meeste halen zo'n hoogte bij lange na niet.

In het Cantonspark staat een zwarte els, naast de kastanjebladige eik (*Quercus castaneifolia*) langs de Heemskerklaan.

Het elzenhaantje komt in ons land algemeen voor in koele tot natte bossen. Het leeft van de bladeren van elzen, soms op wilgen, hazelaars, haagbeuken, linden en enkele andere loofboomsoorten. De kever kan overlast veroorzaken wanneer zij in grote aantallen voorkomt(@stichtingmeergroen.nl).

Alnus incana. De hangende mannelijk bloeiende katjes kunnen wel 12 cm lang worden en produceren veel pollen. De kleine vrouwelijke katjes zijn meestal zittend met een korte steel;

De els heeft knolletjes op haar wortels, die gevormd worden door stikstof bindende bacteriën van het geslacht Frankia. De knolletjes kunnen tot vuistgroot worden. Het is deze samenleving die het de els mogelijk maakt in volledig natte bodems voedsel te vinden en te groeien.

Soms treft men in het voorjaar elzen die deels zijn kaalgevreten. In dat geval doen de larven van het elzenhaantje, een klein zwart glanzend kevertje, zich te goed aan het blad van de els. Ze vreten er grote rond gaten in. Insectenetende vogels zijn de beste bestrijding.

Het hout is zacht en goed bewerkbaar, wat het geschikt maakt voor bewerking tot kunst- en gebruiksvoorwerpen. Zo worden er pollepels en borstels, stoelen en kasten, lambriseringen en beelden, gitaren en midwinterhoorns van gemaakt. Het hout vergaat snel, alleen onder water is het bijzonder duurzaam. In venen komen stammen tevoorschijn die honderden tot duizenden jaren oud zijn. Met behulp van jaarringen onderzoek kan bepaald worden wanneer zij in het moeras zijn verdwenen. In groeizame jaren zijn de jaarringen breed, in slechte smal. De volgorde van de goede en de slechte jaren en bijgevolg de jaarringen is uniek.

Daarmee is een soort streepjescode te maken. Bij gedeeltelijke overlapping kunnen die codes aan elkaar worden gekoppeld waarmee lange periodes zichtbaar worden. Hiermee kunnen ook houten voorwerpen of planken worden gedateerd. Door hun vochtbestendigheid zijn ze ook geschikt voor waterstaatkundige werken als beschoeiingen in veengebieden, heipalen of palen onder huizen. Zo zijn Venetië en Amsterdam deels op elzen zijn gefundeerd.

Elzen zijn ook, evenals populieren, benut als windscherm om boomgaarden. Staphorst-Rouveen is bekend om de elzenhagen langs de lange smalle landbouwpercelen. Iedere zeven jaren werden de bomen afgezet om dan weer uit te lopen net als wilgen. Het hout werd benut als brandhout. Op Terschelling en Texel werden elzen geplant rond de akkers om verstuiving tegen te gaan.

Elzenknoppen werden in het verleden gebruikt als middel tegen reuma. Geplukt en gedroogd werd er thee van werd gezet. De huid inwrijven met het sap van elzenbladeren was een probaat middel tegen sproeten. Elzenpollen of stuifmeel is matig allergeen, veel minder dan dat van berken.

In het verleden geloofde men dat er een boze geest in de els huisde, het gedicht der Erlkönig (Elzenkoning) van Johann Wolfgang von Goethe verwijst daarnaar. Men verbeeldde zich ook 's nachts vlammen rond elzenbomen te zien dansen. Maar er werden ook goede eigenschappen aan de els toegeschreven, zo zouden elzentakjes onder het hoofdkussen beschermen tegen nachtmerries, en melk in vaten van elzenhout zou meer room opleveren.

Geertje Bakker

Gebruikte Informatie: Wikipedia en Groen natuurlijk